

Перевірки Держпраці – 2021

№05, 04 лютого 2021

Володимир Зосімов ,
юрист
EBS

Головна стаття

Захист у разі обшуків. Оскарження протиправних дій правоохоронних органів

Компетентна думка

Як захистити бізнес від шахрайських дій

Повернення незаконно вилученого й арештованого майна бізнесу Відшкодування шкоди у кримінальному процесі

СтягуйТе

Обшук 360°: корисні вади

Як перевірити надійність контрагента

Судовий погляд

Ухилення від сплати податків: огляд практики та поради щодо захисту

13.01.2021 на сайті Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України було викладено для ознайомлення та громадського обговорення проект Закону "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо порядку державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про працю".

Проектом запропоновано внесення змін до Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП) та Законів України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності", "Про Національну поліцію", якими заплановано визначити правовий статус Державної інспекції праці, права та обов'язки інспекторів праці, форми здійснення контролю, підстави та порядок проведення інспекційних відвідувань та інші питання функціонування системи державного нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю.

Розроблений Мінекономіки проект фактично пропонує закріпити на рівні закону положення про перевірки Держпраці.

Чинний зараз порядок перевірок Держпраці, затверджений постановою КМУ від 21.08.2019 р. № 823, роботодавці постійно піддають критиці. Якщо пригадати, то попередню редакцію цього порядку, затверджену постановою КМУ від 26.04.2017 р. № 295, суд скасував. Тож намагання Мінекономіки закріпити такий порядок у КЗпП видається цілком логічним, адже це унеможливить скасування такого порядку через суд, а також ускладнить процедуру внесення змін до нього.

Як і нині чинна Постанова № 823, Проект направлено на попередження того, щоб роботодавці застосовували незадекларовану працю.

На перший погляд, запропоновані Проектом зміни не дуже відрізняються від чинних норм. Проте в разі детального вивчення там можна знайти певні новації.

Перш за все Проектом запропоновано визначити статус і повноваження Державної інспекції праці. Ним передбачено, що державний нагляд (контроль) за дотриманням законодавства про працю здійснює державна інспекція праці, до того ж функції державної інспекції праці покладено на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду

(контролю) за дотриманням законодавства про працю (зараз – Державна служба України з питань праці).

Проектом визначено повноваження Державних інспекторів праці, до яких, крім уже звичних положень на кшталт: безперешкодно, без попереднього повідомлення о будь-якій годині доби відвідувати будь-які робочі місця об'єкта відвідування, а також проходити до будь-яких виробничих, службових і адміністративних приміщень об'єктів відвідування, де використовують найману працю, автори законопроекту пропонують додати наступне:

- за результатами інспекційного відвідування визнавати роботу такою, яку виконують у межах трудових відносин, незалежно від назви та виду договірних відносин між сторонами;
- відбирати зразки матеріалів і речовин, які використовують або обробляють.

І якщо перше видається цілком логічним як результат переосмислення судової практики, що склалася з цього питання, то друге – досить дивним. Але якщо пригадати, що нинішня Держпраці поєднує в собі також і функції колишньої Держсанепідслужби, а також Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки, то стає зрозумілим, що додавання пункту про можливість відібрання зразків матеріалів і речовин видається як підстава при нагоді для перевірки з інших питань.

Проектом передбачено, що заробітна плата державного інспектора з праці складається, з поміж іншого, з винагороди, яку виплачують державним інспекторам праці в разі фактичного виконання (повного або часткового) постанови про накладення штрафу за порушення законодавства про працю. Проте водночас проектом передбачено, що державний інспектор праці несе відповідальність у порядку регресу в розмірі виплаченого з відповідного бюджету відшкодування через незаконне рішення, дії чи бездіяльність такого державного інспектора праці, підтвердженими у встановленому законом порядку. Тобто, з одного боку, державні інспектори будуть зацікавлені в накладанні якомога більшої кількості штрафів, а з іншого – норма про відповідальність за незаконні рішення має теоретично утримувати інспекторів від зловживань під час перевірок.

Автори законопроекту також пропонують внести зміни до переліку підстав проведення перевірок. Так, серед запропонованих підстав перевірок немає звичних кількісних і якісних показників об'єкта перевірки, таких як кількість працівників, оформлених за договорами цивільно-правового характеру, чи зміни в кількості працюючих протягом місяця, та інших показників, на які зараз можуть орієнтуватися роботодавці. Зараз Проектом передбачено серед підстав перевірок лише такі :

- 1) за зверненням фізичної особи про порушення стосовно неї законодавства про працю;
- 2) за рішенням керівника органу державного нагляду (контролю) про проведення інспекційних відвідувань виключно з питань виявлення порушень, передбачених пунктом 1 частини другої статті 268 цього Кодексу (*тобто допуск до роботи без оформлення трудового договору та несплата ЄСВ*), прийнятим за результатами аналізу інформації, отриманої від органів державної влади та з інших джерел, доступ до яких не обмежений законодавством;
- 3) за рішенням суду;
- 4) за зверненням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;
- 5) за запитом народного депутата України;
- 6) за дорученням Прем'єр-міністра України;
- 7) у разі невиконання вимог припису (не пізніше за 20 робочих днів від останнього дня строку усунення порушень, визначеного в приписі).

Водночас у проекті немає будь-яких згадок про планові чи позапланові перевірки. Тобто автори законопроекту запропонували тільки виїзні інспекційні відвідування та невиїзні інспектування без будь-якого плану, з підстав, не залежних від самих об'єктів перевірки.

Законопроектом запропоновано порядок складання документів за результатами проведеної перевірки, а саме: за результатами інспекційного відвідування (невиїзного інспектування)

складають акт інспекційного відвідування (невиїзного інспектування) і в разі виявлення порушень вимог законодавства про працю – припис щодо їх усунення та попередження про відповідальність за порушення законодавства про працю. Водночас передбачено, що протягом 3 днів із дня його отримання можна подати скаргу на припис до відповідного територіального органу Держпраці на ім'я керівника чи його заступника.

Стосовно розмірів штрафів, то тут автори законопроекту передбачають деяке підвищення "найпопулярніших" категорій: так, запропоновано збільшити в 1,5 рази (з 10 до 15 мінімальних зарплат) штраф за фактичний допуск працівника до роботи без укладання трудового договору, оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, виплати заробітної плати (винагороди) без нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Значну увагу автори законопроекту приділили повноваженням органів місцевого самоврядування в разі здійснення контролю за дотриманням законодавства про працю. Законопроектом передбачено, що заходи державного контролю за дотриманням законодавства про працю здійснюють інспектори праці виконавчих органів міських рад міст обласного значення та сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад із питань своєчасної та в повному обсязі оплати праці, дотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці, оформлення трудових відносин. На інспекторів праці виконавчих органів міських рад міст обласного значення та сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад поширюються норми щодо повноважень, основних обов'язків, заборон, незалежності, відповідальності державних інспекторів праці.

Як бачимо, прийняття цього законопроекту в незмінному вигляді значно посилить повноваження Держпраці та підвищить мотивацію інспекторів до накладання більшої кількості штрафів, що можна розглядати як посилення тиску на роботодавців.

© ТОВ "ІАЦ "ЛІГА", ТОВ "ЛІГА ЗАКОН", 2021

У разі цитування або іншого використання матеріалів, розміщених у цьому продукті ЛІГА:ЗАКОН, посилання на ЛІГА:ЗАКОН обов'язкове. Повне або часткове відтворення чи тиражування будь-яким способом цих матеріалів без письмового дозволу ТОВ "ЛІГА ЗАКОН" заборонено.

© ТОВ "Інформаційно-аналітичний центр "ЛІГА", 2021

© ТОВ "ЛІГА ЗАКОН", 2021